

การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสาคร

Participation in Mangrove Forest Management of Baan Sahakorn 1 Community Khokkham Subdistrict, Mueang District, Samut Sakhon Province

วัชร ใญุชบ¹, ธีระนันท์ วิชัยดิษฐ์² และสุภัทรา บุญปัญญาโรจน์³

¹สาขาวิชาไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 0618524888, e-mail: baiyuzob@gmail.com

²สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 0818275928, e-mail: chunengna@yahoo.co.th

³สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 0897633890, e-mail: paper_poo@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสาคร และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสาคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ประชากร ได้แก่ ประชาชนในชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 จำนวน 686 คน และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ One-way ANOVA มีการกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง และการทดสอบสมมติฐานพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การจัดการป่าชายเลน, ชุมชนบ้านสหกรณ์ 1, จังหวัดสมุทรสาคร

Abstract

The objectives of this research were to study the participation in mangrove forest management of Baan Sahakorn 1 Community, Khok Kham Subdistrict, Mueang District, Samut Sakhon Province and to compare the participation in mangrove forest management of Baan Cooperative 1 Community, Khok Kham Sub-district, Mueang District, Samut Sakhon Province. The tool used in the research was a population questionnaire consisting of 686 people in the Baan Sahakorn 1 community. The statistics used in the research were percentage ratio arithmetic, mean, Standard deviation. Hypothesis testing used the one-way ANOVA statistic. The statistical significance is set at .05. Participation in Mangrove Forest Management of Baan Sahakorn 1 Community. Overall, it is at a medium level and the aspect that has the most usage is the participation in receiving benefits at a high level. The least used aspect is the level of participation in decision making at a moderate level. The hypothesis test found that Participation in mangrove forest management of Baan Sahakorn 1 Community, classified by gender, age, education level, and occupation were not different.

Keywords: participation, Mangrove forest management, Baan Sahakorn Community 1, Samut Sakhon Province

1. บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ป่าชายเลนอยู่ประมาณ 1,679,335 ไร่ โดยลดลงประมาณเกือบร้อยละ 50 จากที่เคยมี 2,229,375 ไร่ ในปี พ.ศ.2504 เคยมีรายงานพื้นที่ป่าถึง 3,679 ตารางกิโลเมตร แต่หลังจากนั้นได้ถูกทำลายลงด้วยกิจกรรมหลายประเภทของมนุษย์ ทำให้พื้นที่ป่าชายเลนลดลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในช่วงหลังปี พ.ศ.2521 มีการเปลี่ยนสภาพป่าชายเลนมาเป็นนาเกลือ แหล่งอุตสาหกรรม การขยายตัวของชุมชน ส่งผลทำให้จำนวนป่าชายเลนลดลง ซึ่งป่าชายเลนเป็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์นำมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้นต้องคำนึงถึงการใช้อย่างชาญฉลาดเพื่อไม่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือความเสื่อมโทรมขึ้นได้ การปกป้องและฟื้นฟูป่าชายเลนโดยการปลูกทดแทน รวมทั้งสนับสนุนแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการพื้นที่อนุรักษ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และมีการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน

จากความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการในเรื่อง การอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560–2564 มีการกำหนดในยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน การจัดการที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการใช้ประโยชน์อย่างตระหนักและรู้คุณค่า มีการบริหารจัดการอย่างดี อีกทั้งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561–2580 โดยมีการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ คุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่อยู่บนหลักการใช้ การรักษา และการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รัฐบาลมีนโยบายที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืน และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ชุมชนหมู่บ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เป็นพื้นที่ที่อยู่ในบริเวณน้ำกร่อยของปากแม่น้ำท่าจีน โดยมีอิทธิพลของกระแสน้ำทะเลที่นำเอาโคลนเลนมาทับถมทำให้เกิดหาดเลนยาวตลอดแนวชายฝั่ง จึงเกิดสภาพเป็นป่าชายเลน มีความอุดมสมบูรณ์ และความหลากหลายทางชีวภาพ เกิดเป็นระบบนิเวศที่ผูกพันกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ส่งผลให้มีอาชีพทำนาเกลือ เกษตรกร ประมง อีกทั้งเป็นที่ตั้งของศูนย์เรียนรู้และปฏิบัติการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาหลายปีแล้ว เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูชายฝั่งทะเลให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ ด้วยในสถานการณ์ปัจจุบันวิถีชีวิตของคนในชุมชน ที่มีการประกอบอาชีพทำบ่อเลี้ยงปลา บ่อเลี้ยงกุ้ง แบบธรรมชาติอย่างในอดีต กำลังจะสูญสลายหายไปตามกาลเวลา เนื่องจากมีการลดลงของพื้นที่ป่าชายเลน ส่งผลกระทบต่อความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำในพื้นที่ป่าชายเลนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รวมทั้งมีปัญหาน้ำทะเลกัดเซาะชายฝั่งอยู่ตลอด โดยที่ภาครัฐและประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน และดำเนินการร่วมกันซึ่งเป็นวิธีการแก้ไขปัญหามาให้เกิดความยั่งยืน

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาพื้นที่ชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยเล็งเห็นความสำคัญของทรัพยากรป่าชายเลน จึงหันมาคิดหาวิธีการทำอย่างไรให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล เกิดเป็นชุมชนต้นแบบในการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวพระราชดำริมีการรักษา ฟื้นฟู หวงแหนทรัพยากรในชุมชน และมีการแบ่งปันการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการป้าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการป้าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

3. สมมติฐานในการวิจัย

3.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดการป้าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

3.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดการป้าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

3.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดการป้าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

3.4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดการป้าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

Cohen & Uphoff (1980, p. 21) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการตัดสินใจ (decision making) ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นการตัดสินใจได้เพียงอย่างเดียว ยังใช้การตัดสินใจควบคู่ไปกับขั้นตอนการปฏิบัติการด้วย เช่น การจัดกระบวนการทำงานขององค์กร หรือหน่วยงาน การกำหนดกิจกรรมการพัฒนา การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องของผลประโยชน์ และการประเมินผลในกิจกรรมการพัฒนาด้วย จะเห็นได้ว่าการตัดสินใจนั้นเกี่ยวข้องกันโดยตรงกับการปฏิบัติการ รวมถึงเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ และการประเมินผล โดยที่ผลประโยชน์นั้นเป็นผลมาจากการปฏิบัติการและผลประโยชน์เป็นตัวกำหนดให้มีการประเมินผล ซึ่งต่างก็ได้รับผลมาจากขั้นตอนการตัดสินใจแล้วทั้งสิ้น นอกจากนี้ ยังมีผลสะท้อนกลับจากการประเมินผล และการปฏิบัติการกลับไปสู่การตัดสินใจ ซึ่งแนวคิดนี้มีกรอบพื้นฐานเพื่ออธิบาย และการมีส่วนร่วมไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ การริเริ่มตัดสินใจ การดำเนินการตัดสินใจ และการตัดสินใจปฏิบัติการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุ ผลประโยชน์ทางด้านสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการควบคุมตรวจสอบ การกำกับดูแลการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วม

ประเสริฐ สุนทร (2543, น. 19) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การที่บุคคล หรือชุมชนมีความเห็นพ้องต้องกันในเรื่องที่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง แล้วมีการแสดงให้เห็นถึงความต้องการ โดยสมัครใจร่วมกันเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลง เพื่อตัวของประชาชนเอง

จนมาสู่การตัดสินใจร่วมกันเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์นั้น ๆ โดยร่วมกันในการระดมความคิด การตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติการ การติดตามและการประเมินผล การเสียสละเวลา แรงงาน และทุนทรัพย์ต่าง ๆ

สุธี วรประดิษฐ์ (2553, หน้า 26-30) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้เกิดผลต่อความต้องการของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ทั้งนี้ ในการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้น การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมต้องคำนึงถึงวิธีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม เพราะกลุ่มคนในชุมชนมีความแตกต่างกันในลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจและการได้รับข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนโดยสรุปมีขั้นตอนทั้งสิ้น 5 ขั้นตอน คือ (1) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ปัญหาของชุมชน (2) การวางแผนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต (3) การกำหนดกิจกรรม (4) การดำเนินกิจกรรม และ (5) การประเมินผลกิจกรรม ซึ่งเป็นขั้นตอนของการเข้ามามีส่วนร่วมที่ให้ความสำคัญโดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง โดยมีหน่วยงานภาครัฐคอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ หรืออำนวยความสะดวกเท่านั้น

จากการศึกษาความหมายของการมีส่วนร่วมสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นความร่วมมือกันระหว่างบุคคล ชุมชนหมู่บ้าน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ความต้องการของประชาชนในชุมชน ที่มีข้อกำหนดหรือความตกลงร่วมกัน หรือมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกัน โดยมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาครัฐ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถกำหนดทิศทางของการพัฒนาชุมชน โดยผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชน เนื่องจากเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือมีผลกระทบโดยตรงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งที่เกิดขึ้นจากภายในและเกิดขึ้นจากภายนอก กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการ เพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จ และสมาชิกทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งประกอบไปด้วยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

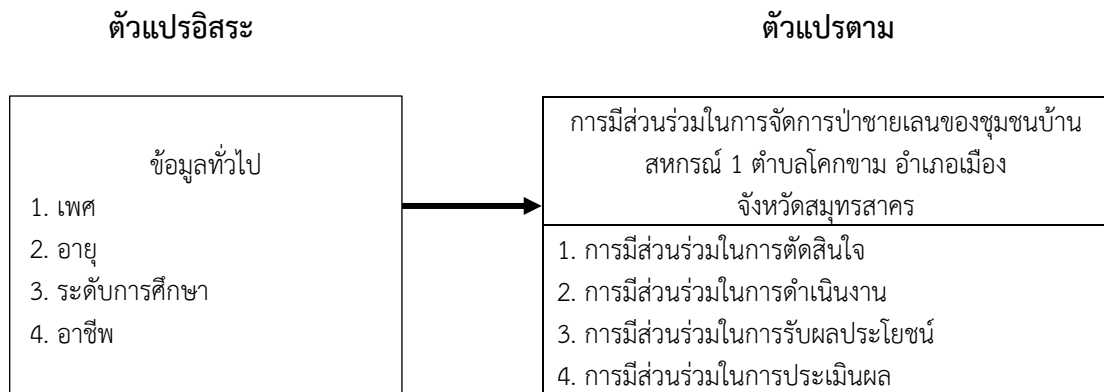
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร สามารถนำเสนอได้ดังนี้

สุรศักดิ์ วรภคบุญญา (2547, น. 3) ได้วิจัยถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพรอง และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ส่วนปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน คือ ปัญหาคลื่น และคลื่นลมมีความแรง ก่อให้เกิดการกัดเซาะพังทลายของชายฝั่งทะเล ทำให้พื้นที่ป่าชายเลนลดน้อยลง

สุนทรี จินดาสอน (2558, น. 162) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการมากที่สุด รองลงมา คือ ขั้นริเริ่มโครงการ ขั้นวางแผน และขั้นประเมินผล สำหรับการทดสอบสมมติฐานพบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ส่วนเพศ อายุ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

พระทองมี อัคร์โช (แอมไธสง) (2561, น. บทคัดย่อ) ได้วิจัยถึงความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าชายเลน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนแขวงท่าข้าม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักรู้กับการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการจัดการป่าชายเลน แขวงท่าข้าม พบว่าความตระหนักรู้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการดำเนินการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดไว้ ดังนี้



รูปที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีจำนวนประชากรทั้งหมด 869 คน แบ่งเป็นเพศชาย 418 คน เพศหญิง 451 คน โดยในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะประชาชนที่มีอายุตั้งแต่อายุ 15-75 ปี ประกอบไปด้วยเพศชาย จำนวน 317 คน เพศหญิงจำนวน 369 คน รวมทั้งสิ้น 686 คน ซึ่งเป็นช่วงอายุที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและเป็นผู้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลน

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะทั่วไปของประชากร ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร และส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด

5.3 ความน่าเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อให้แบบสอบถามมีความถูกต้องน่าเชื่อถือ และได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัย และนำมาทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ

จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence) และเลือกค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

5.4 วิธีการเก็บข้อมูลในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ที่มีอายุตั้งแต่อายุ 15–75 ปี รวม 686 คน และมีการติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พร้อมทั้งติดต่อกับผู้ใหญ่บ้าน เพื่อขออนุญาตให้ผู้วิจัยลงพื้นที่ทำการสำรวจ และเก็บข้อมูลจากประชาชน

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ อัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean - \bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation - SD) การทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ ได้แก่ สถิติ One-way ANOVA สำหรับการเปรียบเทียบความแตกต่างของ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

6. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ประชากร คือ ประชาชนในชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 จำนวน 686 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ ได้แก่ สถิติ One-way ANOVA สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างของ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของประชากร

ข้อมูลลักษณะทั่วไปของประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

เพศ พบว่า ประชากรเป็นเพศชาย และเพศหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.8 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 46.2 โดยจะเป็นเพศหญิงมากกว่าเล็กน้อย

อายุ พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีอายุในช่วงอายุ 46–55 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.5 ซึ่งเป็นวัยที่กำลังจะเป็นผู้สูงอายุ รองลงมาคือ มีอายุอยู่ในช่วงอายุ 26–35 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.5 ซึ่งเป็นวัยทำงาน ช่วงอายุ 36–45 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.5 ช่วงอายุ 15–25 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.6 ช่วงอายุ 56–65 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.7 และน้อยที่สุดมีอายุอยู่ในช่วงอายุ 66–75 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.1 ซึ่งเป็นวัยเกษียณการทำงาน ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่าประชากรส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 27.8 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 21.3 ระดับ ปวช./ปวส./อนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 21.1 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 17.5 น้อยที่สุดคือ ระดับปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 12.2 ตามลำดับ

การประกอบอาชีพ พบว่าประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพ คือ อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 22.7 รองลงมาคือ อาชีพเกษตรกร/ทำนาเกลือ คิดเป็นร้อยละ 18.5 ประชากรที่ว่างงาน/ไม่มีอาชีพ คิดเป็นร้อยละ

15.7 อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 13.6 อาชีพประมง คิดเป็นร้อยละ 11.1 อาชีพนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 7.4 อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 5.8 และน้อยที่สุด คือ อาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 5.1 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลน	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	SD	แปลความ
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.43	0.851	ปานกลาง
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	3.50	0.831	ปานกลาง
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.59	0.778	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.44	0.886	ปานกลาง
รวม	3.49	0.836	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลน ของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดสามารถสรุปได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า การมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) และระดับที่น้อยที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$)

ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ประชาชนในชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การมีส่วนร่วมในการดำเนินการของการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ประชาชนในชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินการ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ประชาชนในชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ประชาชนในชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการประเมินผล ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ประชากรคือ ประชาชนในชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 จำนวน 686 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ อัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean - \bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation - SD) การทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ One-way ANOVA โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาพบว่า ประชากร จำนวน 686 คน และสามารถนำเสนอข้อมูลได้ดังนี้

เพศ พบว่า ประชาชนในชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ประชากรเป็นเพศชาย และเพศหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยจะเป็นเพศหญิงมากกว่าเล็กน้อย

อายุ พบว่า ประชาชนในชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครส่วนใหญ่มีอายุในช่วงอายุ 46–55 ปี ซึ่งเป็นวัยที่กำลังจะเป็นผู้สูงอายุ และประชากรในช่วงอายุ 66–75 ปี ถือเป็นประชากรส่วนน้อยซึ่งเป็นวัยเกษียณจากการทำงาน

ระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนในชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา และน้อยที่สุดคือ ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

การประกอบอาชีพ พบว่า ประชาชนในชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ส่วนใหญ่มีอาชีพ คือ อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง และอาชีพที่มีน้อยที่สุด คือ อาชีพรับราชการ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ผลการศึกษา พบว่าข้อมูลการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบไปด้วย 4 ด้าน สามารถนำเสนอผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด คือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน และประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อยที่สุด คือ การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานสร้างเครือข่ายในการดูแลรักษา พื้นที่ป่าชายเลนในพื้นที่

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลน ของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากที่สุด คือ มีส่วนร่วมให้ความร่วมมือในการจัดการป่าชายเลน เพื่อความยั่งยืน และประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อยที่สุดคือ มีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มกันกับประชาชนในพื้นที่ เพื่อต่อต้านนายทุนที่เข้ามาทำลายป่าชายเลน เช่น การทำบ่อเลี้ยงกุ้ง บ่อเลี้ยงปลา หรือหมู่บ้านจัดสรร

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลน ของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุด คือ ได้รับผลประโยชน์ร่วมกับประชาชน จากการแก้ไขปัญหาน้ำกัดเซาะชายฝั่งทำให้มีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตดีขึ้นอยู่ในระดับมาก และประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์น้อยที่สุด คือ การได้รับประโยชน์คือ มีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเลี้ยงปลา เลี้ยงกุ้งแบบธรรมชาติ

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ของการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลน ของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงานการจัดการในการป้องกัน หรือรักษาพื้นที่ป่าชายเลนจากหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ และประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลน้อยที่สุดคือ มีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบล้างสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในป่าชายเลน

ส่วนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ผลการศึกษาพบว่า

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

8. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff (1980, p. 21) ได้กล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการตัดสินใจ สามารถใช้การตัดสินใจควบคู่ไปกับขั้นตอนการปฏิบัติการด้วย เช่น การจัดระบบขององค์กรหรือหน่วยงาน การกำหนดกิจกรรมการพัฒนา การตัดสินใจเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องของผลประโยชน์ และการประเมินผลในกิจกรรมการพัฒนาด้วยการตัดสินใจนั้น จะเกี่ยวข้องกันโดยตรงกับการปฏิบัติการ รวมถึงเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ และการประเมินผลด้วยเหมือนกัน โดยที่ผลประโยชน์นั้นเป็นผลมาจากการปฏิบัติการ และผลประโยชน์ก็เป็นตัวกำหนดให้มีการประเมินผล ซึ่งผลมาจากขั้นตอนการตัดสินใจ นอกจากนี้มีผลสะท้อนกลับจากการประเมินผลและการปฏิบัติการกลับไปสู่การตัดสินใจ ซึ่งแนวคิดนี้มีกรอบพื้นฐานแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งมีความสอดคล้องกับประเสริฐ สุนทร (2543, น. 19) ได้กล่าวว่าการที่บุคคล หรือชุมชนมีความเห็นพ้องต้องกันในเรื่องที่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการดำเนินชีวิตของตนเองแล้วมีการแสดงให้เห็นถึงความต้องการ โดยสมัครใจร่วมกันเข้ามามีส่วนร่วม

ในการกำหนดการเปลี่ยนแปลง เพื่อตัวของประชาชนเองจนมาสู่การตัดสินใจร่วมกันเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์นั้น ๆ โดยร่วมกันในการระดมความคิด การตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติการ การติดตามและประเมินผล การเสียสละเวลา แรงงาน และทุนทรัพย์ต่าง ๆ นอกจากนี้สุธี วรประดิษฐ์ (2553, หน้า 26-30) ได้กล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนเกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้เกิดผลต่อความต้องการของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ทั้งนี้ในการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้นการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมต้องคำนึงถึงวิถีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม

จากการศึกษาทฤษฎีของการมีส่วนร่วมสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นความร่วมมือกันระหว่างบุคคล ชุมชนหมู่บ้าน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่มีข้อกำหนดหรือความตกลงร่วมกัน หรือมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกัน โดยมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาครัฐ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถกำหนดทิศทางของการพัฒนาชุมชน เนื่องจากเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือมีผลกระทบโดยตรงจากการเปลี่ยนแปลง และสมาชิกทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ที่มีพื้นที่ในลักษณะใกล้เคียง รวมถึงอยู่ในบริเวณจังหวัดใกล้เคียงพบว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระทองมีอัสสุโช (แอมไธสง) (2561, น. ก) ได้ศึกษาเรื่องความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าชายเลน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนแขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนทรี่ จินดาสอน (2558, น.162) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

จากการทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ ผลการศึกษาพบว่า

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกันกับมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบล โคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ไม่แตกต่างกัน อาจกล่าวได้ว่าประชากรเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ซึ่งในสังคมปัจจุบันเพศหญิงมีบทบาทในสังคมในหลายด้าน มีความเสมอภาค เพศหญิงเท่าเทียมกับเพศชายทำให้เพศหญิงมีสิทธิ์ มีเสียงในการแสดงความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อชุมชนซึ่งมีความขัดแย้งกับงานวิจัยของสุนทรี่ จินดาสอน (2558, น. 162) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ประชาชนที่มีเพศต่างกัน พบว่า เพศ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนมีความแตกต่างกันกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ไม่แตกต่างกัน พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุในช่วงอายุ 46-55 ปี ซึ่งเป็นวัยที่กำลังจะเป็นผู้สูงอายุ และประชากรในช่วงอายุ 66-75 ปี ถือเป็นประชากรน้อยที่สุดซึ่งเป็นวัยเกษียณจากการทำงาน อาจกล่าวได้ว่าชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง มีการพัฒนาและสามารถส่งเสริมให้ประชาชนทุกวัยเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ประชาชนเห็น

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการปายายเลน ถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการจัดการปายายเลน ซึ่งสอดคล้องกับสุรศักดิ์ วรรณบุญญา (2547, น. 3) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ปายายเลนในเขตบางขุนเทียนกรุงเทพมหานคร พบว่าอายุของประชาชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ปายายเลนในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกับการมีส่วนร่วมในการจัดการปายายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ไม่แตกต่างกัน พบว่าส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา และระดับการศึกษาที่น้อยที่สุด ระดับปริญญาตรีขึ้นไป อาจกล่าวได้ว่า ชุมชนเป็นที่ตั้งของศูนย์เรียนรู้และปฏิบัติการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาหลายปีแล้วออกที่มีกิจกรรม และคอยปลูกฝังจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ปายายเลน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิจินดาสอน (2558, น. 162) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ปายายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ปายายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกับการมีส่วนร่วมในการจัดการปายายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ไม่แตกต่างกัน พบว่าประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพ คือ อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง น้อยที่สุด คือ อาชีพรับราชการ อาจกล่าวได้ว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพต่างกันย่อมมีประสบการณ์ที่เกิดจากการประกอบอาชีพของตน จึงส่งผลทำให้เกิดความความหลากหลายในเรื่องของการแสดงความคิดเห็น การปฏิบัติของการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิจินดาสอน (2558, น. 162) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ปายายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่าอาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ปายายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ไม่แตกต่างกัน

9. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการปายายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

9.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

9.1.1 จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการปายายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรรับทราบไว้เพื่อใช้เป็นแนวทางให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการปายายเลน โดยการจัดการอบรม หรือโครงการต่าง ๆ ที่เป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการปายายเลน

9.1.2 จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของการมีส่วนร่วมในการจัดการปายายเลน อยู่ในระดับปานกลางซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรรับทราบไว้เพื่อใช้เป็นแนวทางให้มีกระบวนการส่งเสริมให้ประชาชนเป็นผู้ริเริ่ม และดำเนินการตัดสินใจ จะได้มีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในชุมชน

9.1.3 ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการปายายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร นี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์เป็นข้อมูลในการพัฒนาพื้นที่ปายายเลน โดยผ่าน

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน รวมทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานให้แก่โครงการต่าง ๆ ของภาครัฐ หรือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ต่อไป

9.1.4 ควรมีการจัดทำข้อมูลเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงในทุกปี เช่น สถิติการเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลน การงอกของพื้นที่หาด และความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำ เพื่อเป็นการเสริมแรงให้กับประชาชนในชุมชน เห็นสภาพการเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจน

9.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้อาจยังไม่ครอบคลุมหรือให้ความชัดเจนในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนได้มากพอ รวมทั้งเครื่องมือในการวิจัยอาจไม่หลากหลาย ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

9.2.1 ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมกับการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

9.2.2 ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมกับการจัดการป่าชายเลนของ ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ให้ครบทุกหมู่บ้านในตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อจะได้นำข้อมูลมาพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการป่าชายเลน

9.2.3 ควรมีการศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อพื้นที่ป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

10. เอกสารอ้างอิง

- ประเสริฐ สุนทร. (2543). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม: ศึกษาเฉพาะกรณี กองบังคับการตำรวจนครบาล 6*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุนทรี่ จินดาสอน. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร*. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 58(2), 162.
- สุรศักดิ์ วรรณบุญญา. (2547). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุธี วรประดิษฐ์. (2553). *การมีส่วนร่วมของชุมชนงานสารสนเทศสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดตราด*. *ตราด: สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดตราด*.
- พระทองมี อัสสุโช (แอมไธสง). (2561). *ความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนใน การจัดการป่าชายเลนแขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร*. *ดุชนิพนธ์ปริญาพุทธศาสตรดุชนิพนธ์ิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarify through specificity. *World Development*, 8(3), 21.